

Danijela Zimšek Kralj
Petra Cerinšek

NOVOSTI, KI JIH PRINAŠA PREDLOG ZAKONA O PROSTOVOLJSTVU

Evropska komisija je na pobudo civilne družbe razglasila leto 2011 za Evropsko leto prostovoljnih dejavnosti za spodbujanje aktivnega državljanstva.

Ob tej priložnosti potekajo številne aktivnosti, javne razprave, okrogle mize ... na temo sprejetja Zakona o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji.

Slovenci do danes nimamo Zakona o prostovoljstvu, ki bi sistematično in eksplicitno urejal področje dela prostovoljcev in s tem odgovoril na številne nerešene oz. neopredeljene situacije v okviru izvajanja prostovoljskih del.

Nevladne organizacije so prvi osnutek Zakona predale vladi v branje že leta 2004. Po večletnem čakanju so se v letu 2008 okrepili pritiski nevladnih organizacij po sprejemu tega zakona.

STROKOVNA TERMINOLOGIJA

Sočasno z omenjenim procesom pa je potekala razprava o opredelitvi besede in pojma prostovoljstvo in njegove uporabe. Udeleženci razprav in strokovnjaki, ki se ukvarjajo z omenjenim vprašanjem, so prišli do strokovnih izhodišč na področju definiranja termina prostovoljstvo. Tako definirajo:

- **Prostovoljno delo** zajema vse dejavnosti, ki jih posameznik opravlja prostovoljno po svoji svobodni odločitvi. Gre za širši pojem, saj sem sodijo plačana, službena dela in domača družinska opravila.

- **Prostovoljsko delo** je socialni pojem. Njegova definicija izhaja iz Etičnega kodeksa organiziranega prostovoljstva: »**Prostovoljsko delo je delo, ki ga po svoji svobodni odločitvi in brez pričakovanja materialnih koristi opravlja posameznik v dobro drugih ali za skupno javno korist.**«

- **Prostovoljec** je posameznik, ki opravlja prostovoljsko delo.

- **Organizirano prostovoljstvo** je delo, ki se izvaja v okviru prostovoljskih organizacij. Omenjeno prostovoljstvo zajema tudi prostovoljsko delo v prostovoljskih programih, ki pomenijo dopolnitev storitev programa služb, javnega in zasebnega prava. Organizirano prostovoljstvo se izvaja redno, najmanj 24 ur letno.

•**Dolgotrajno prostovoljstvo** je organizirano prostovoljstvo, ki ga prostovoljec opravlja v obsegu najmanj 20 ur tedensko brez presledka, v časovnem obdobju, ki traja najmanj šest mesecev.

•Prostovoljske organizacije so pravne osebe zasebnega prava, ki opravljajo nepridobitno dejavnost ter zagotavljajo in usposablajo prostovoljce za prostovoljsko delo.

PRAVICE IN OBVEZNOSTI, IZHAJAJOČE IZ OSNUTKA OMENJENEGA ZAKONA

Osnutek zakona, danega v branje in v javne obravnave civilni družbi, ureja ključna področja, ki zagotavljajo pravice in obveznosti prostovoljcev, prostovoljskih organizacij ter vlogo države in lokalnih skupnosti pri spodbujanju razvoja in spremljanju organiziranega prostovoljstva.

PRAVICE IN OBVEZNOSTI PROSTOVOLJCA

V nadaljevanju so navedene ključne pravice, do katerih je prostovoljec upravičen. Prostovoljec ima pravico do:

- 1.seznanitve z organizacijo, vsebino in pogoji prostovoljskega dela ter s pravicami in obveznostmi,
- 2.seznanitve z morebitnimi nevarnostmi opravljanja prostovoljskega dela,
- 3.sklenitve pisnega dogovora o prostovoljskem delu, če to zahteva prostovoljec ali/in organizacija,
- 4.seznanitve z etičnim kodeksom organizacije in drugimi etičnimi normami,
- 5.usposabljanja za prostovoljsko delo,
- 6.mentorja (intervizije v programu Skupine starih ljudi za samopomoč), ki mu med trajanjem prostovoljskega dela nudi strokovno pomoč in podporo,
- 7.aktivnega sodelovanja pri odločanju v zadevah, ki vplivajo na prostovoljsko delo,
- 8.odklonitve dela, ki se mu zdi moralno nesprejemljivo ali je v nasprotju z določili tega ali drugih zakonov,
- 9.povrnitve dogovorjenih stroškov,
- 10.varstva osebnih podatkov v skladu z zakonom o varstvu osebnih podatkov.

Ključne obveznosti, ki jih prinaša zakon prostovoljcem, so naslednje:

- 1.izpolnjevanje obveznosti iz dogovora o prostovoljskem delu,
- 2.vodenje evidence in poročanje o opravljenem prostovoljskem delu,
- 3.skrbno opravljanje dogovorjenega prostovoljskega dela,
- 4.spoštovanja pravil delovanja prostovoljske organizacije in
- 5.varovanja zaupnih poslovnih podatkov prostovoljske organizacije.

KLJUČNE OBVEZNOSTI NEVLADNE PROSTOVOLJSKE ORGANIZACIJE

Kaj konkretno prinaša Zakon o prostovoljstvu rednim in pridruženim članom Zveze društev za socialno gerontologijo Slovenije kot tudi prostovoljcem v programu Skupine starih ljudi za samopomoč?

Temeljne obveznosti prostovoljske organizacije so:

1. spoštovanje in zagotavljanje pravic ter izvrševanje obveznosti do prostovoljca iz dogovora o prostovoljskem delu,
2. vodenje evidence prostovoljcev in opravljenega prostovoljskega dela (evidenčni list/natančno določena vsebina glede na osnutek zakona),
3. zagotovitev usposabljanje prostovoljca za prostovoljsko delo v okviru njegovih možnosti in je za prostovoljca brezplačno,
4. zagotovitev mentorstva (intervizije v programu Skupine starih ljudi za samopomoč) ter kontinuirana skrb za usposabljanje mentorjev prostovoljskega dela,
5. izdajanje pisnih potrdil o prostovoljskem delu,
6. zagotavljanje materialnih pogojev in sredstev za izvajanje prostovoljskega dela,
7. povračilo stroškov na osnovi sklenjenega dogovora s prostovoljcem, ki v najpogostejših primerih zajemajo potne stroške in druge materialne stroške,
8. zagotavljanje spoštovanja varstva osebnih podatkov.

Sklenjeni dogovor med prostovoljcem in prostovoljsko organizacijo je osnova za opravljanje prostovoljskega dela. V njem se dogovorijo medsebojne pravice in obveznosti ter morebitne druge posebnosti, ki jih je treba dogovoriti za konkretno opravljanje prostovoljskega dela.

Obliko dogovora natančno določa osnutek omenjenega zakona. Vzorci dogovora in drugih zavezujočih dokumentov, ki jih že uporabljamo na Zvezi, vam bodo predstavljeni na regijskih srečanjih Zveze. Za uporabnike ektraneta Zveze so omenjeni dokumenti na razpolago na spodnji interni povezavi: http://www.skupine.si/ekstranet/izmenjava_dokumentov/.

VLOGE DRŽAVE TER REGIONALNIH IN LOKALNIH SKUPNOSTI

Zakon predvideva izdelavo strategije prostovoljskega dela z namenom spodbujanja prostovoljstva v Republiki Sloveniji. Le-to bo predvidoma pripravilo ministrstvo za javno upravo v sodelovanju z drugimi ministrstvi.

Osnutek omenjenega zakona predvideva, da lahko prostovoljske organizacije izkažejo prostovoljsko delo kot lasten materialni vložek, še posebej za potrebe pridobivanja sredstev iz javnih razpisov, tako na državnem kot tudi na lokalnem nivoju.

Zakon o prostovoljstvu prinaša priznanje prostovoljskemu delu, zakonske osnove, okvir/strukturo za delovanje, položaj enakovrednega sogovornika v sodobni družbi, večjo kredibilnost v delu z drugimi državami, poenoteno delovanje za prostovoljske organizacije ter prepoznavnost pravic in obveznosti sodelujočih oseb.

Viri:

- Osnutek Zakona o prostovoljstvu http://www.sodeluj.net/pic-ceetrust/images/stories/projekti/prostovoljstvo/zakon_o_prostovoljstvu-zp7-junij-2009.pdf
- Priročnik za usposabljanje prostovoljcev/Zveza društev za socialno gerontologijo
- Etični kodeks organiziranega prostovoljstva
- <http://www.prostovoljstvo.org/zakon>

